

MARMARA UNIVERSITY
FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

GÖÇ POLİTİKASINDA SÖYLEM-EYLEM DÖNÜŞÜMÜ VE BELEDİYELER

Transformation in Discourse and Action in Migration Policy and Municipalities

Murat DAOUDOV

Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Görevlisi
Ortadoğu Kalkınma Ağı (*Middle East Development Network, MDN*) Başkanı

SAĞLIKLI KENTLER BİRLİĞİ 23. OLAĞAN MECLİS TOPLANTISI

Kent ve Göç Konferansı

14 Kasım 2015

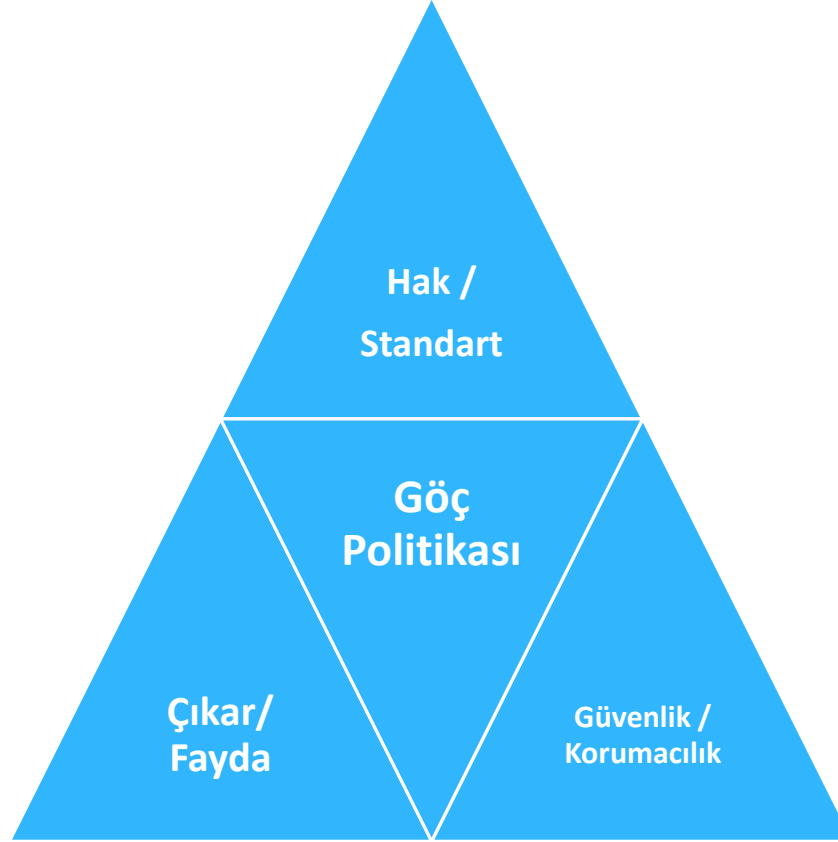
Türkiye'de Uluslararası Göç ve Mültecilik Politikası

Hâkim Düzlem ve Karşıt Saikler

Güvenlik ve korumacılık ----- İnsan hakları ve uluslararası standartlar

Göç Politikası Üçgeni

Üç Temel Sacayağı

Göç Politikası Üçgeni

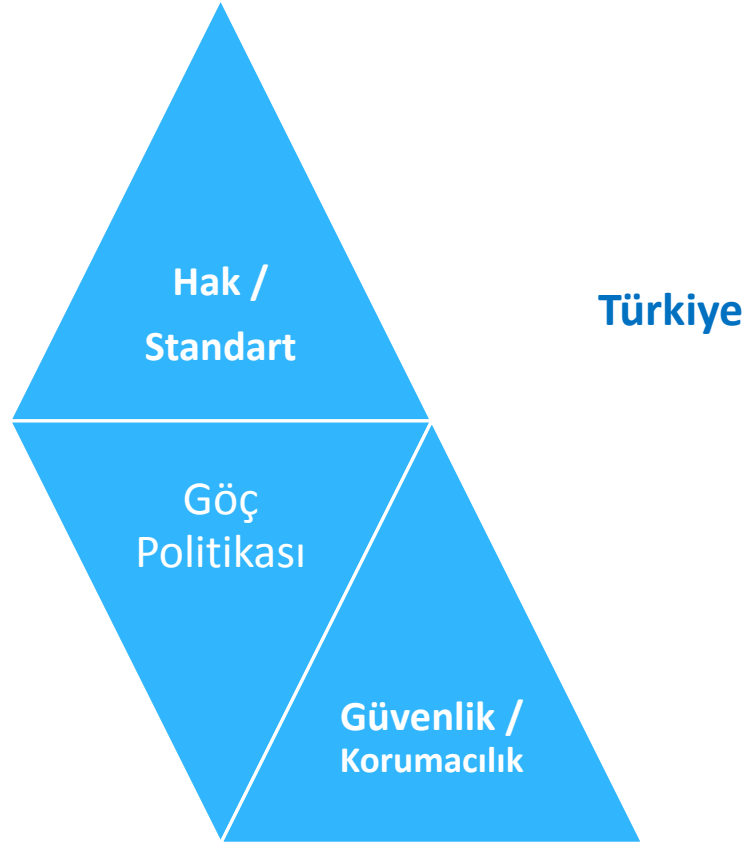
Üç Temel Sacayağı

Göç Politikası Üçgeni

Üç Temel Saçayağı

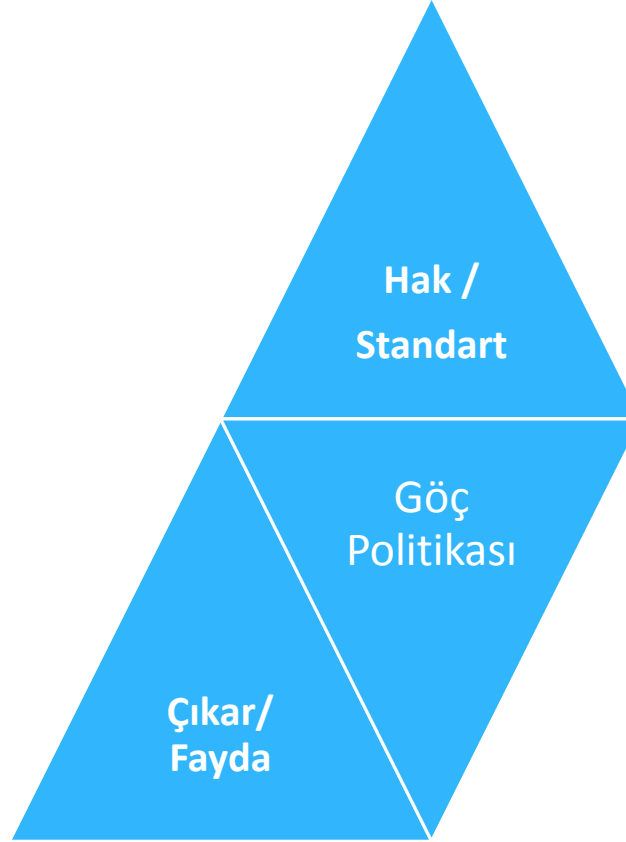
Temel Düzlem ve Karşıt Saikler

Göç Politikası Üçgeni

Üç Temel Saçayağı

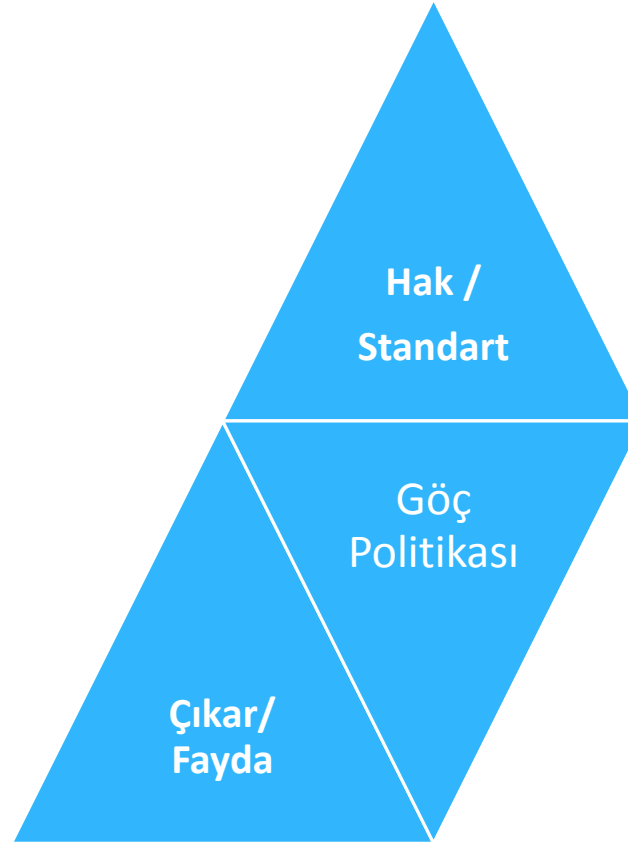
Temel Düzlem ve Karşıt Saikler

Göç Politikası Üçgeni

Üç Temel Saçayağı

Temel Düzlem ve Karşıt Saikler

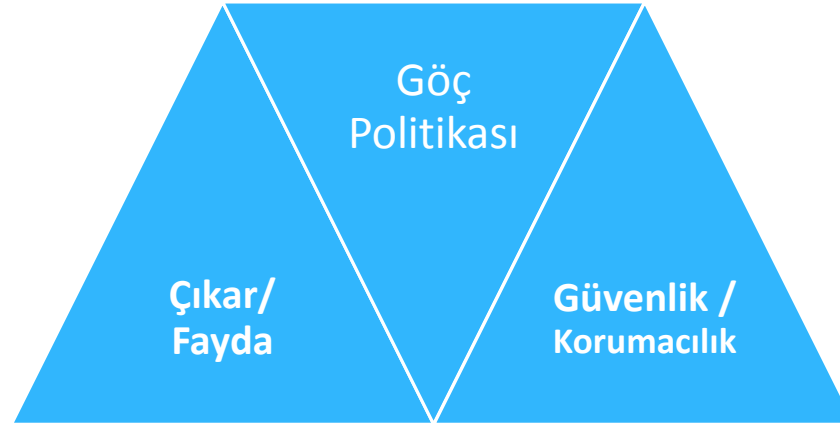

**Kuzey Amerika, Batı
Avrupa, Avustralya/Yeni
Zelanda**

Göç Politikası Üçgeni

Üç Temel Saçayağı

Temel Düzlem ve Karşıt Saikler

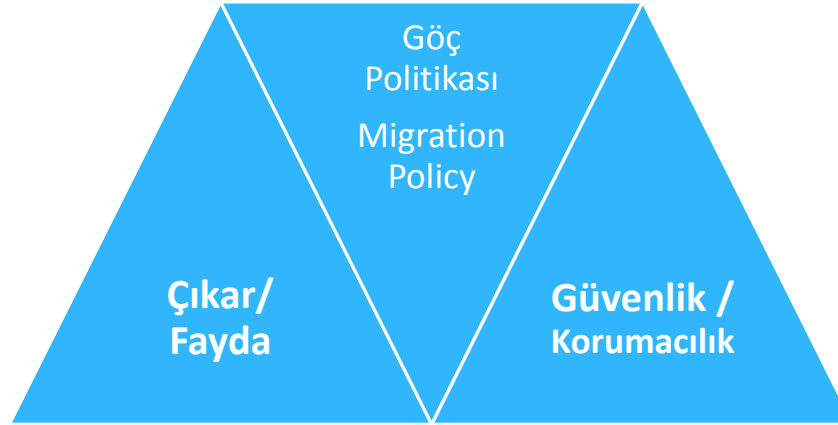

Göç Politikası Üçgeni

Üç Temel Sacayağı

Temel Düzlem ve Karşıt Saikler

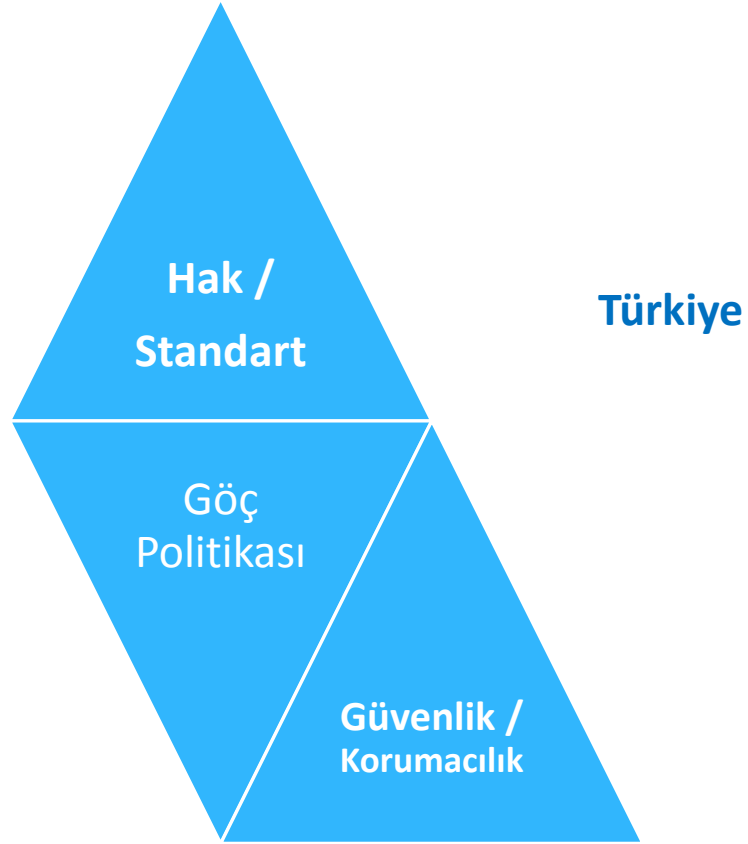
Körfez Ülkeleri

Göç Politikası Üçgeni

Üç Temel Sacayağı

Temel Düzlem ve Karşıt Saikler

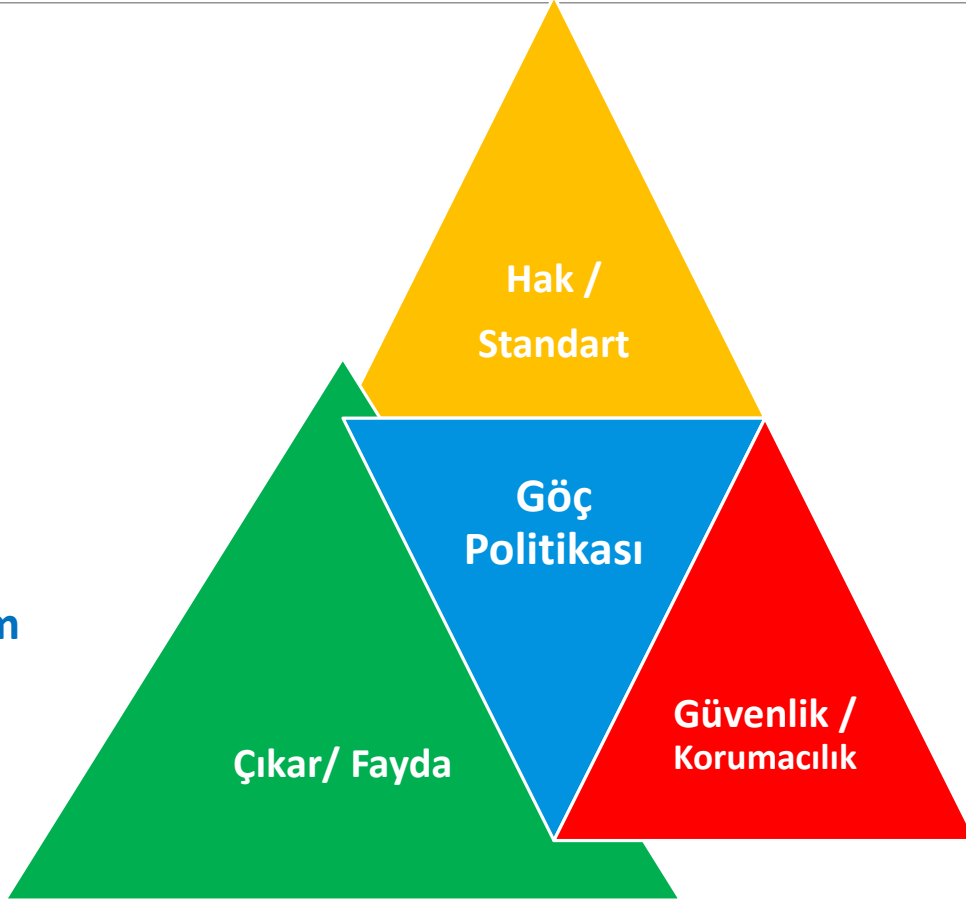

**Dönüşüm, Paradigma Değişikliği,
Göç Kanunu, Göç İdaresi vs.**

Göç Politikası Üçgeni

Üç Temel Saçayağı
Türkiye için İhtiyaç

Söylem - Eylem

Göç Sorunu / Meselesi ?

Dış göç sorun ve sefalet değil, sermaye ve servettir. Nereden baktığınıza bağlı olarak insan sermayesi, beşeri servetin geldiğini görürsünüz

Şam, Bağdat, Kahire: üç medeniyet merkezindeki beşeri servet savaş veya baskıdan Türkiye'ye ve İstanbul'a kaçıyor. Oluk oluk akıl akıyor, farkında mıyız?

Sadece Doğu'dan değil, Avrupa'dan da, yarına güveni kaybeden, umudu arayan genç dinamik yetenekli kitlenin yeni hedefi İstanbul ve Türkiye.

Kerhen gelen fırsat: İstikrarsızlık ve çalkantıların yerinden ettiği beşeri serveti, ilmî kültürel ictimaî ve iktisadî yatırıma dönüştürmek.

*Uluslararası Göç ve Mülteci Uyum Sorununda Kamu Yönetiminin Rolü, Hatay Valiliği ve MKÜ Paneli, 10.04.2015, Antakya, ve akabinde yazılan twitter mesajları.

Beşeri Servet Yönetimi

«Göçü sıkıntı ve sefalet değil, sermaye ve servet olarak görmek, yani beşeri servet.»

Ülkemiz ekonomisini destekleyecek etkin bir göç yönetiminin oluşturulması temel amaç olmalı.

Ülkemize yönelik göç hareketlerinde, bir yandan artan ekonomik gücümüz ve istikrarımız bir çekim unsuru oluştururken, diğer yandan yer aldığımız coğrafi bölgede devam eden siyasi istikrarsızlıklar, ülkemize yönelik göçü teşvik eden bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yakın zamana kadar transit ülke olarak bilinen ülkemiz, artan ekonomik gücü ve istikrarı ile göç hareketleri açısından hedef ülke konumuna da gelmiştir.

Türkiye'nin beşeri ve fiziksel altyapısının güçlendirilmesi için yurtdışından yabancı nitelikli kişilerin ülkemize çekilmesi, bu amaçla gerekli düzenlemelerin yapılması gerekir. Bunu yaparken, ülkenin ekonomik ve sosyal yapısını destekleyecek şekilde seçici bir yaklaşımla nitelikli yabancı işgücü artırılmalı.

(İlerici ve idealist bir söylem?)

Beşeri Servet Yönetimi

«Göçü sıkıntı ve sefalet değil, sermaye ve servet olarak görmek, yani beşeri servet.»

«Ülkemiz ekonomisini destekleyecek etkin bir göç yönetiminin oluşturulması temel amaç» olmalı. (10. Kalkınma Planı, s. 50.)

«Ülkemize yönelik göç hareketlerinde, bir yandan artan ekonomik gücümüz ve istikrarımız bir çekim unsuru oluştururken, diğer yandan yer aldığımız coğrafi bölgede devam eden siyasi istikrarsızlıklar, ülkemize yönelik göçü teşvik eden bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yakın zamana kadar transit ülke olarak bilinen ülkemiz, artan ekonomik gücü ve istikrarı ile göç hareketleri açısından hedef ülke konumuna da gelmiştir.» (Göç İdaresi GM websitesi www.goc.gov.tr)

Türkiye'nin «beşeri ve fiziksel altyapısının güçlendirilmesi için... yurtdışından... yabancı nitelikli kişilerin ülkemize çekilmesi, bu amaçla gerekli düzenlemelerin yapılması» gerekir. (10. Kalkınma Planı, s. 171). Bunu yaparken, «ülkenin ekonomik ve sosyal yapısını destekleyecek şekilde seçici bir yaklaşımla nitelikli yabancı işgücü artırılacak». (10. Kalkınma Planı, s. 50)

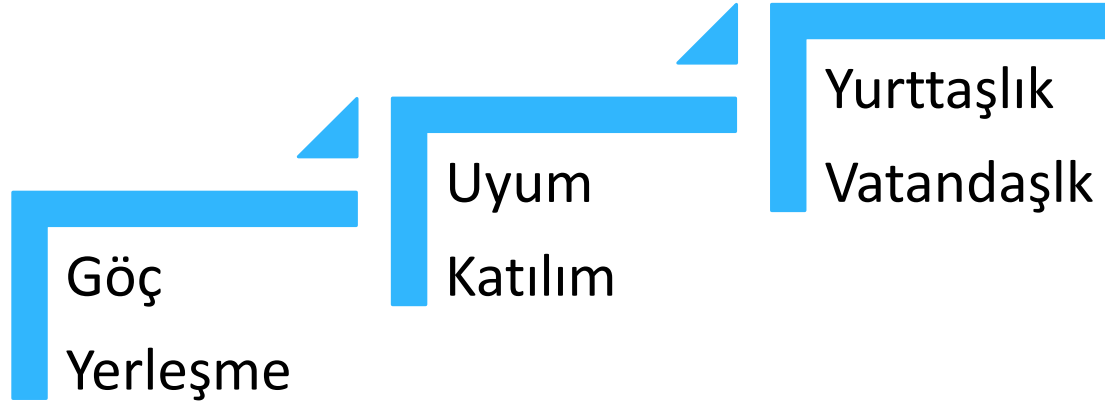
(Aslında yeni Türkiye'nin kamu politikası hedefleri!)

Beşeri Servet Yönetimi

Kademeli Teşvik Politikası

Göç - uyum – yurttaşlık

(immigration – integration - citizenship)

Yatırımcı ve kalifiye göçü çekmede uzun vadeli perspektif faktörü

İstanbul Dünya Ticaret Merkezi

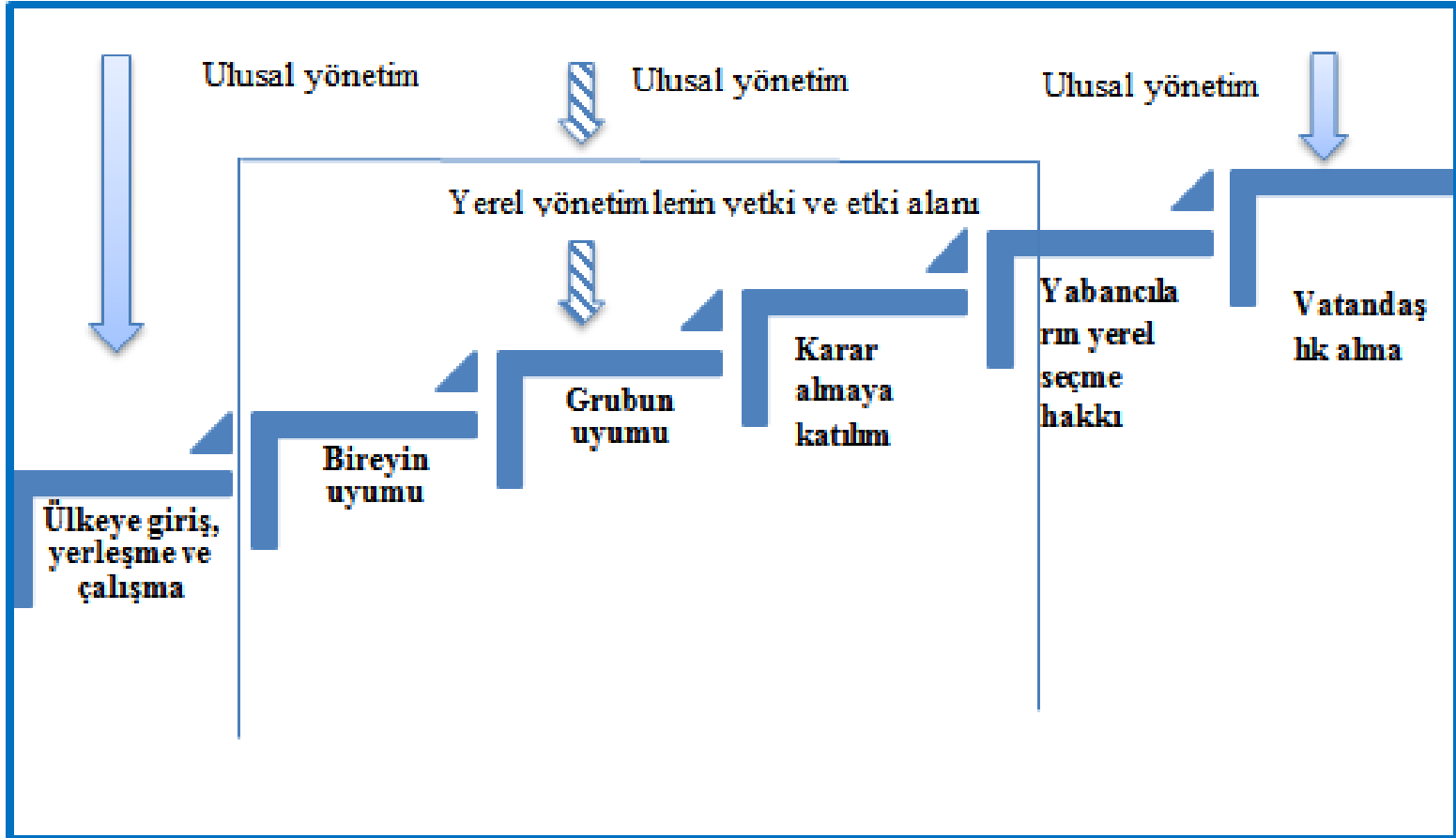

"EB-5 - Amerika Birleşik Devletleri Green Card Bilgilendirme Semineri"

"Green Card ve ABD Vatandaşlığı için Yatırım Fırsatları"

«Uyum Merdiveni»

Kamu politikalarında ulusal ve ulusaltı/yerel arasında görev dağılımı

Şekil 1: “Uyum Merdiveni” ve Yerel Yönetimin Yetki Alanı (Çizim: Murat Daoudov)

Uyum Merdiveni ve Yerel Yönetimlerin Etki Alanı

1. Aşama: Giriş ve yerleşme. Vize ve ikamet izninin alınması, ulusal yönetimlerin uhdesinde olan bir konudur.

2. Aşama: Bireyin uyum süreci. Göçmenlere yönelik düzenlenen çeşitli uyum kursları (dil, ülke ve toplum hakkında bilgiler, beceriler vb.), yabancıları istihdamı (meslekî eğitim ve iş bulma) ve benzeri sosyal ve kültürel hizmetler yerel ve bölgesel yönetimlerin uhdesindedir.

3. Aşama: Grup/topluluk olarak göçmenlerin hedef kitle seçilmesi ve muhatap alınması (göçmenleri ilgilendiren yerel politikaların oluşma sürecine göçmen gruplarının görüşlerinin alınması, göçmen derneklerinin istişare mekanizmalarına dâhil edilmesi). İki yönlü, karşılıklı esnek/*ad hoc* görüş-alış verişi.

4. Aşama: Yabancıların karar alma sürecine katılımının kurumlaştırılmasıdır. Yerel ve bölgesel yönetimler nezdinde resmî istişare kurullarının, komisyonlarının teşkil ettirilmesi, böylece göçmenlere özel katılım araçlarının tahsis edilmesidir.

5. Aşama: Seçme hakkı gibi siyasî hakların tanınması. Bu, bazı istisnalar hariç, sadece yerel düzeyde gerçekleşmektedir (mahallî seçimlerde düzenli olarak ikamet eden yabancılara oy hakkını tanıyan ülkeler: İrlanda (1963), İsveç (1975), Danimarka (1981), Norveç (1985), Hollanda (1985), Finlandiya (1991), Estonya (1996), Portekiz (1997), Belçika (2004)).

6. Aşama: Göçmenin vatandaşlık elde etmesi ve hukuken göçmen konumundan tüm haklara sahip yurttaş statüsüne yükselmesidir. Bu da ulusal yönetimin uhdesinde olan kararlar ile gerçekleşmektedir.

Yurda giriş ve yerleşme, seçme hakkı ve vatandaşlık gibi ulusal (iç) egemenlik ile doğrudan ilgili konularda ulusal yönetimler yetkileri elde bulundururken, özellikle göçmenlerin sosyal ve kültürel ihtiyaçları, günlük hayatları ve meslekî eğitimleri vb. alanlarda yerel ve bölgesel yönetimler faaliyet göstermektedir.

AVRUPA'DA ENTEGRASYON-UYUM POLİTİKASI VE YEREL YÖNETİMLER

Birçok Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği kararlarında göç ve göçmenler konusunda yerel yönetimlerin rolü vurgulanır. Birkaç örnek:

Avrupa Konseyi, Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi

Önerge 323 (2011) ve Tavsiye 304 (2011): **Yerel düzeyde dinler ve kültürler arası gerilimlerin aşılması**

Önerge 281 (2009) **Yerel yönetim istihdam ve hizmet sunumu politikalarında eşitlik ve çeşitlilik**

Önerge 270 (2008) **Yerel konut politikaları vasıtasıyla göçmenlerin uyumunun kolaylaştırılması**

Önerge 218 (2006) **Göçmenlerin sosyal haklara etkin erişimi: yerel ve bölgesel yönetimlerin rolü**

Önerge 153 (2003) **Zayıf grupların istihdam edilmesi hakkında**

Önerge 182 (2004) **Şehirlerde şiddetli fakirlikle mücadele: yerel yönetimlerin rolü**

Önerge 141 (2002) **Yerleşik yabancıların yerel kamusal hayata katılmaları: istişarî kurullar**

1992- **Yabancıların yerel düzeyde kamusal hayata katılmaları hakkında sözleşme (yür. 1997)**

Önerge 181 (2004) **Göçmen kökenlilerin Avrupa'nın büyük şehir ve bölgelerde uyum ve katılımı için sözleşme hakkında**

Önerge 15 (1995) **"Yerel Demokrasi: bir yurttaşlık projesi"**

AVRUPA'DA ENTEGRASYON-UYUM POLİTİKASI VE YEREL YÖNETİMLER

Avrupa Kentsel Şartı'nda belirtildiği gibi,

“Yerel yönetimler, hükümetlerin belirlediği göç politikaları üzerinde sınırlı bir yetkiye sahip olmalarına rağmen, büyük ölçüdeki göçün yol açtığı (göçmen kabulü, kent planlaması, eğitim, halk sağlığı vb. ile ilgili) sorunlarla uğraşmak zorundadırlar... Kentlerin, bir arada yaşaması gereken farklı kültürel kimliklere sahip gruplara konukseverlik göstermesi, bu grupları kendi yapısına katması, bunun da kentli topluluğun tümünün yararına olduğu gerçeğini kabul etmeleri gerekiyor”.

2005 ve 2011 AB Üçüncü Ülke Vatandaşlarının Entegrasyonu için Ortak Ajanda :

“Gerçek şu ki, entegrasyon yerel düzeyde günlük hayatın parçası olarak gerçekleşmekte ve herkes için burada bir rol var.“

“Kurumlar ve yurttaşlar ile göçmen topluluklar arasında diyalogu sürdürmek için yerel ve bölgesel düzeyde istişare mekanizmalarının gelişmesi desteklenmeli...”

“ Göçmenlerin demokratik sürece ve entegrasyon politikaların biçimlendirilmesine katılmaları, özellikle yerel düzeyde onların uyumunu kolaylaştırmaktadır”

Sorunu Fırsata Dönüştürme Zamanı

Gaziantep örneği: Göç konusuna stratejik yaklaşım

MDN önerisi : Niş ekonomiler ve katma değer

Sorunları fırsata dönüştürme becerisinin bir alanı, yoğun Arap göçünün yükten fırsata dönüştürmesi çabası olmalıdır. Suriyeli, Iraklı ve Mısırlı mülteciler, tüm sorunlarına rağmen aynı zamanda bazı şehirlere yeni fırsatlar da sunmaktadır. Bu fırsatlar değerlendirildiğinde, muhacirlere kucak açmak gibi sorumluluğunun yanında, hem bu durumun getirdiği yükleri hafifletilecek hem de bu durum sayesinde yeni değerleri oluşturulacaktır. Konuyu kültürel/sembolik ve ekonomik olarak iki boyutta almakta fayda vardır. Aynı zamanda kalifiye göç de giderek artmaktadır.

Göçmen Dostu Şehir

Uluslararası veya küresel şehir olmanın bir göstergesi ve neticesi, uluslararası iş göçünün ve diğer göç biçimlerinin belirgin olmasıdır. Uluslararası tanınırlığı ve cazibesi olan ve ekonomik fırsatları barındıran bir yerin içten ve dıştan göçü çekmesi doğal bir olgudur. Uluslararası göç ve şehir konusu, uluslararası göç ile yerel yönetim ilişkisi giderek önem kazanan konular olarak uluslararası şehircilik ve belediyecilik gündemini meşgul etmektedir.

Bu konuda özellikle üç boyutun dikkat çektiği söylenebilir: kalifiye iş göçü ve şehir ilişkisi; mülteci akını ve şehir ilişkisi; çok kültürlülük ve şehir ilişkisi. Bu konuların uluslararası ihtisas çevrelerin gündemi çokça meşgul etmektedir.

- Göçmenlere yönelik yerel uyum politikaları alanında aktif belediyeler
 - Mülteci odaklı çalışmalar:
 - Kalifiye iş göçü/ expat odaklı çalışmalar

Örnek Çalışma: İstanbul İçin Expat-Dostu Kamu Politikası: Söylemden Eyleme Geçme Zamanı (MÜ Şiyasal Bilimler Dergisi)

Mülteciler ile Gelen Niş Ekonomiler Fırsatı

- Arap ekonomik platformu/köprüsü (*offshore market*)
- Arap dünyasının yeni entelektüel üretim merkezi
- Yayıncılık: Kitap yayıncılığı, matbaa hizmetleri, kitap fuarları vb.
- Medya ve haber endüstrisi (televizyon, radyo, gazete, haber ajansı): “Medyapark” (Dubai’deki “Dubai Media City”, Londra).
- Yaratıcı endüstriler, bilişim teknolojileri, sosyal medya, reklamcılık merkezi: Arap dünyasına yönelik hizmetleri üretecek endüstriler geliştirilebilir.
- Arap dünyasının eğitim merkezi
- Arap dünyasının çağrı merkezi

Göçü sıkıntı ve sefalet değil, sermaye ve servet olarak görmek, yani beşeri servet.*

«İktisadî olarak gelişmiş ve göç yönetiminde âdeta uzmanlaşmış ülkelerin tecrübelerinden yararlanarak, uluslararası kurumların yol gösterici çalışmalarını ve tavsiyelerini de dikkate alarak, aynı zamanda, toprakları ezelden beri göçlerin kavşağı olan, kadim şehirleri ise Babil kulesini aratmayan Türkiye'nin, kendi tarihinden ve değerlerinden de ilham alarak, bir politika tasavvur etmesi ve hayata geçirmesi elzemdir. Bir başka ifade ile, “muhacir ve ensar” anlayışı ile “muasır medeniyetlerin seviyesine çıkma” arayışının harmanlandığı, birçok rengin uyum ve ahenk içinde birlikte yaşadığı bir Türkiye hayalini gerçekleştirmek.»

*Daoudov, Akademik Panel: «Onlar Yaşadılar: Kendi Evinin/Ülkesinin Dışında Yaşamaya Mahkum Olmak». Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali, İstanbul, CRR, 07.11.2014

**Daoudov, Rapor: «Türkiye’de Yabancıların Uyumunda Yerel Yönetimlerin Rolü», IOM/GİGM, 25.05.2014